

FORMATS 1

Els ulls ferits (sobre unes *opticeries* que no són exclusivament retinianes)

Eugeni Bonet

Fer porcions de línies
negres (llargada 1 1/3 de l'amplada de la pel·lícula)
que avancen (cap a la dreta)
tot alternant-se amb línies blanques que avancen
cap a l'esquerra.

Objecte = obtenir un efecte
semblant a les sensacions de
fira, mareig
fer alguna cosa que els ulls
no puguin suportar.

Marcel Duchamp, Notes

Film de parpelleigs [flicker film]. Un tipus de cinema experimental que explora el camp de la percepció a través d'una ràpida alternança de blanc i negre, o de diversos colors, o d'imatges que es succeeixen molt veloçment, cadascuna de les quals pot fer-se visible durant un instant brevíssim; fins i tot de només un fotograma. Les diverses velocitats de parpelleig i les diverses combinacions i tipus d'imatges afecten tant la percepció com la cognició de l'espectador.

Arnulf Rainer (1960), del cineasta austríac Peter Kubelka, és un exemple notable d'aquest tipus de cinema. El nom genèric que se li dona es desprèn del film de Tony Conrad *The Flicker* (1964).

Ira Konigsberg,
The Complete Film Dictionary, 1987

Aquest programa està dedicat a dos autors, dos films que, amb un interval de quinze anys entre l'un i l'altre, formen part d'un excitant període -en certa forma, l'obren i el clausuren- que va produir una renovació radical en els plantejaments del cinema experimental, del cinema abstracte i de la música visual tot reprenent, en part, el fil de les exploracions dels dadaistes, dels constructivistes, dels suprematistes i d'altres avantguardistes del primer terç de segle, i sumant-hi l'impacte, les influències, els aires

de les neo-avantguardes plàstiques, musicals i multimèdia sorgides coetàniament.

Les trajectòries de Conrad (músic i cineasta) i de Sharits (artista visual i de l'audiovisual) poden emparellar-se per molt diversos motius, entre aquests els de l'amistat i altres coincidències d'actitud, d'estètica i de recorreguts, així com per la seva vinculació a certs episodis, tendències i grups cabdals, tant en el seu moment com pel ressò que continuen tenint avui, en els quals s'inclouen noms i denominacions com Fluxus, Velvet Underground, el minimalisme (plàstic i musical), les estètiques del silenci i el soroll, de la construcció i la destrucció i, dins el marc específic del cinema experimental, les tendències conegudes com cinema estructural, cinema expandit, film as film.

Els primers films de Conrad, i molts de la vigorosa filmografia de Sharits, figuren, d'altra banda, entre els clàssics incontestables d'un subgènere experimental amb nom propi: el flicker film (film de parpelleigs o intermitències), on el fotograma és pres com a unitat de precises construccions rítmiques que combinen i alternen la llum, la foscor, els colors plans i uns certs elements icònics, que es fonen en la retina per efecte de la velocitat i de la maquinària fílmica. (Però, ja ho diu l'encapçalament, aquests films no apunten solament a la retina).

Com descriure un film dels anomenats experimentals, abstractes o trencamotlles? En el cas de *The Flicker*, podria anar així:

(rètols/advertiment) .. blanc blanc blanc blanc blanc negre negre negre negre negre ...
 blanc blanc blanc blanc ... negre negre negre negre ... blanc blanc blanc negre negre
 negre ... blanc blanc negre negre ... blanc negre ... bla ne ne gre ... bnleagrnce...
 nbelgarnecc ... neg bl re anc ... negre blanc ... negre negre blanc blanc negre negre negre
 blanc blanc blanc ...

Sabent que hi ha 47 variacions o permutacions, la cosa és prou més complicada. En alguns moments, pot ser que els ulls suin, transpirin, plorin. En acabat, respiren.

El cinema (anticinema?, no ben bé) de Conrad i Sharits és l'entremaliat hereu de l'*Anemic Cinema* i altres *opticeries* de Marcel Duchamp. Alguns dels propis projectes fílmics de Duchamp (els quals es van quedar en notes, no sabem exactament de quina data) ja intuïen el trànsit de l'*anèmic* -que és com posar el mot cinema davant d'un mirall deformant que respon amb un anagrama emmalaltit- cap a un estat convulsiu, epilèptic, psicòtic de commoció de l'aparell cinema, o de qualsevol altre artefacte productor de sentit o de contrasentit. (Per cert, el projecte de Duchamp reproduït a l'inici podria ser gairebé la sinopsi d'un altre, posterior, film parpellejant de Tony Conrad).

I també cal insistir en el veïnatge de Fluxus, la caterva internacional de conxorxats per un art de xoc i contrarietat i per una vida més irresponsablement divertida. Tot i que Conrad mai no ha constatat en la nòmina oficiosa de Fluxus, la seva polifacètica activitat

s'ha desenvolupat per uns viaranys ben similars: la música, l'acció, el cinema, la instal·lació, l'objecte xocant i, actualment, el vídeo. Sharits, en canvi, va estar vinculat a Fluxus en els seus inicis, i es va acostar novament al seu franc tirador esperit en els darrers anys, per alliberar-se així del precís rigor formal dels seus films parpellejants i matèrics, dels quals veurem aquí el cim del seu *3rd Degree* (1982).

Una possible descripció de *3rd Degree*, versió monopantalla, podria ser la següent:

En primer grau, una pel·lícula que desfila a velocitats canviants, que conté imatges i sons -icones de perill i agressió-, i també les seves mateixes perforacions, els nervis entre els fotogrames, les cicatrius i les cremades de la seva desfilada accidentada i torturada.

En segon grau, una pel·lícula que desfila a velocitats canviants i que conté una pel·lícula que desfila a velocitats canviants, que conté imatges i sons -icones de perill i agressió-, i també les seves mateixes perforacions, els nervis entre els fotogrames, les cicatrius i les cremades de la seva desfilada accidentada i torturada. (I això no és pas una errada del retallar-i-enganxar informàtic!).

En tercer grau, una pel·lícula que desfila a velocitats canviants i que conté una pel·lícula que desfila a velocitats canviants i que conté una pel·lícula que desfila a velocitats canviants, que conté imatges i sons, etc.

Segons com es miri, un film ple d'acció i d'aventura. (L'autor afegia que també hi havia posat humor).

Finalment, aquest suposo que gosat programa proposa també una aproximació al camp tan inconegut entre nosaltres de l'art i el *cinema expandits* o *intermèdia*, particularment propulsat per Fluxus i els seus encontorns coetanis. Si més no, perquè el film de Conrad també té, d'alguna manera, acció (o *event*, com preferien dir-ne els de Fluxus) - amb la consegüent implicació del públic (els efectes del *flicker* són fins i tot perceptibles amb els ulls tancats); i perquè el film de Sharits pot exhibir-se també en el format multidimensional de la instal·lació.

